RAADSVOORSTEL
ZAAKNUMMER: 07432024170879

Onderwerp:	Bijlage(n):	Vergadering van:	p.h.:
Kadernota 2026	4	1 juli 2025	LM

de raad
van de gemeente
Asten

Samenvatting
De Kadernota 2026 is opgesteld in een periode met financiële onzekerheid vanuit het Rijk. Ook al is er enige compensatie ontvangen voor de jaren 2026 en 2027, de gemeente Asten blijft structureel een fors financieel tekort houden. Net als vele andere gemeenten in Nederland. Dit maakt ingrijpen noodzakelijk.

Direct na vaststelling van de begroting 2025 zijn we gestart met de volgende **opdracht**:

Als college van B&W en management van de gemeente Asten willen wij met en voor de raad een strategisch proces 'Asten in balans' uitvoeren zodat de Raad bij de behandeling van de Begroting 2026-2029 inhoudelijk en financieel de meerjaren-begroting 2026-2029 sluitend kan maken.

De resultaten zijn verwerkt in het opleverdocument Resultaat Asten in balans. Door middel van draaiknoppen geven we de raad inzicht in de handelingsperspectieven die er zijn om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. Het college heeft daarbij in de Kadernota 2026 haar voorkeursscenario aangegeven.

We zijn onze inwoners, ondernemers, verenigingen, professionele partners, verbonden partijen, en onze eigen organisatie en bestuur dankbaar voor de tijd en energie die is gestoken in het proces Asten in balans. De bijgevoegde participatiebijlage Asten in balans geeft de opbrengst van de participatie weer, inclusief het antwoord op de vraag wat men graag de raad mee wil geven bij het maken van lastige keuzes waar ze nu voor staat.

De financiële context vraagt om meer dan technische doorrekeningen: het vraagt om scherpe politieke afwegingen. Waar zetten we op in? Wat stellen we uit? En waar leggen we de grens?

Beslispunten
De raad besluit:
1. akkoord te gaan met de Kadernota 2026.

Aanleiding
De Kadernota 2026 is opgesteld in een periode van tijdelijke financiële verlichting, maar met blijvende structurele onzekerheden. De Voorjaarsnota van het Rijk stelt € 3 miljard extra beschikbaar voor de jaren 2025–2027. Deze middelen zijn bedoeld om de daling in het gemeentefonds vanaf 2026 deels op te vangen en stijgende jeugdzorgkosten te dempen. De invoering van de Hervormingsagenda Jeugd is uitgesteld tot 2028, inclusief de daarbij behorende besparingen.

Ook de gemeente Asten krijgt fors minder geld van het Rijk vanaf 2026. Er is weliswaar voor 2026 en 2027 extra geld beschikbaar gesteld maar daarmee zijn wij echter nog niet uit de problemen. Het aanvankelijke tekort van 2,9 miljoen loopt terug naar 2,6 miljoen in 2029. Er is geen ruimte voor nieuwe wensen. Ook zijn nog niet alle ontwikkelingen meegeteld. Er blijft dus een flinke financiële klus te klaren. Pijnlijke keuzes zijn onvermijdelijk zowel voor de korte als de langere termijn.

De tijdelijke ademruimte benutten we voor het uitwerken van strategische- en toekomstbestendige keuzes. We blijven conform de opgaven uit onze Toekomstagenda Asten 2030 investeren in houdbare oplossingen binnen het sociaal domein en tegelijk anticiperen op opgaven rond duurzame woningbouw, klimaatadaptatie, energievoorziening, en demografische trends.

De Kadernota 2026 is daarmee niet alleen een financieel document, maar ook een richtinggevend instrument in onzekere tijden. Alleen door nú strategisch te handelen, kunnen we onze brede maatschappelijke opgaven ook op lange termijn blijven vervullen.

Doelstelling
Duurzaam gezonde meerjarenbegroting voor de gemeente Asten realiseren door nu financiële maatregelen te nemen die ook voor de langere termijn maximaal recht doen aan het beeld van Asten wat Asten wil zijn.

Argumenten

1.1 Met het voorstel van het college zoals verwerkt in de Kadernota 2026 is de meerjarenbegroting 2026-2029 sluitend.

Het tekort bedraagt 2,1 miljoen euro (2026 en 2027) en tussen de 2,6 – 2,8 miljoen euro (2028 en 2029) en zonder inzet van draaiknoppen is het niet mogelijk een positief sluitende begroting op te leveren.

1.2 Het voorstel van het college houdt rekening met de rode draad uit het gelopen proces van Asten in balans.

Op basis van alle inbreng en reacties valt een rode draad te herkennen:
- Asten, Heusden en Ommel kennen een grote saamhorigheid, een actief verenigingsleven, inwoners zijn er voor elkaar. Dit wil iedereen graag behouden;
- Asten is een veilige gemeente en dat dient het te blijven;
- Inwoners streven naar behoud van vitale dorpskernen;
- Inwoners zijn bereid meer zelf te doen, hetgeen eventueel gestimuleerd zou kunnen worden met buurtbudgetten o.i.d.;
- Het ontdubbelen van taken wordt gezien als een logische efficiency maatregel;
- Minder tot geen maatwerk GR-en (van bepaalde taken samen doen tot en met vergaande samenwerking) doet geen afbreuk aan de eigenheid van Asten.

1.3 Het voorstel van het college houdt rekening met de lange termijn, met de maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities en met een evenredige verdeling van 'de last' over de diverse belanghebbenden.

De raad heeft bij de thema avonden benadrukt om de focus te houden op de lange termijn. Breek niet af wat niet meer te herstellen is. Houd de maatschappelijke opgaven in beeld en neem gericht maatregelen. Draaiknoppen inzetten heeft impact op alle belanghebbenden, inwoners, ondernemers, verenigingen, professionele partners, verbonden partijen, en onze eigen organisatie en bestuur. We vragen van iedereen een bijdrage.

De participatiefase (fase 2) uit Asten in balans heeft heel veel nuttige informatie opgeleverd waarvan een deel terug komt in de draaiknoppen zoals die nu aangeboden worden aan de raad. Ook is gevraagd naar de impact van besparen op de betrokkenen. Er is ook gevraagd 'wat moet Asten echt behouden' en 'wat wilt u de gemeenteraad meegeven'. De details van alle informatie staan in de genoemde bijlagen uit de literatuurlijst die is opgenomen in het opleverdocument Resultaat Asten in balans. Een samenvatting hiervan is opgenomen in de participatiebijlage bij dit raadsvoorstel.

1.4 Door meer draaiknoppen in te zetten dan het tekort is ontstaat er ook financiële ruimte voor wensen en overige ontwikkelingen.

Alle wensen (er is terughoudend omgegaan met wensen formuleren) liggen op de plank en zijn niet meegerekend in de Kadernota 2026. Dit geldt ook voor een aantal ontwikkelingen zoals deze zijn verwoord. Door meer draaiknoppen in te zetten dan exact nodig om boven nul uit te komen ontstaat ook (weer) ruimte voor deze ontwikkelingen. Ook hier komt het aan op het maken van keuzes.

1.5 Richting geven aan het college voor het opstellen van de begroting 2026 inclusief meerjarenraming 2027-2029.

Na de raadsvergaderingen van 24 juni 2025 en 1 juli 2025 gaat het college de begroting 2026 opstellen met de Kadernota 2026 als basis. Hoe meer richting de raad verder meegeeft hoe beter dit kan gebeuren.

Risico's
De volgende risico's zijn te identificeren:

Financieel probleem wordt niet opgelost, gemeente komt onder toezicht provincie
Als we nu onvoldoende scherpe keuzes durven te maken dan blijft er een financieel probleem bestaan.

Draagvlak neemt af, voorzieningenniveau daalt, effect op dienstverlening of bedrijfsvoering, minder aantrekkelijk werkgever
Draagvlak vanuit buiten of binnen de organisatie kan afnemen door de impact van keuzes die we maken, bijvoorbeeld als het voorzieningenniveau daalt. Onze gemeente wordt minder aantrekkelijk, zowel voor inwoners als voor medewerkers. Kwaliteit van dienstverlening of bedrijfsvoering kan afnemen door de impact van keuzes die we maken.

Ontwikkeling stagneert als we geen scherpe keuzes maken wat verlammend kan werken
Door geen scherpe keuzes te maken blijft een onzekere tijd bestaand wat zijn effect heeft op de voortgang van projecten omdat we niet écht kunnen doorpakken. Dit is een dilemma, want je wil ook geen zaken afbreken wat achteraf gezien niet nodig was geweest indien de Rijksoverheid alsnog met extra middelen komt.

Alternatieven
De opdracht is om te zorgen voor het duurzaam sluitend maken van de meerjarenbegroting 2026-2029 en daar nu de besluiten voor te nemen zodat we daar naar toe groeien. Een alternatief is om uitsluitend te zorgen voor een positieve begroting in 2026 en de langere termijn oplossing over te laten aan de nieuwe coalitie in 2026. Dit alternatief doet echter geen recht aan de opdracht van de raad om zich op de langere termijn te richten en zorgt ook niet voor het nu inzetten op maatregelen die juist op de wat langere termijn effect gaan sorteren (doorontwikkelen dienstverlening en bedrijfsvoering, van de eigen organisatie maar ook van het netwerk).

Tweede alternatief is om geen actie te ondernemen. De gemeente lost dan het financiële probleem niet op, en zal daarmee onder financieel toezicht van de Provincie komen te staan. Je verliest dan zelf regie, en de provincie zal blijven sturen op een duurzaam sluitende begroting.

Planning en uitvoering
De vervolgstappen zien er als volgt uit:
- ✓ Behandeling Kadernota 2026 in de raad op drie momenten:
  - 19 juni Technische avond;
  - 24 juni Eerste raadsvergadering / algemene beschouwingen;
  - 1 juli Tweede raadsvergadering / besluitvorming.
- ✓ Besluit Kadernota 2026 verwerken in de begroting 2026-2029;
- ✓ 16 sept Thema avond raad stand van zaken Begroting 2026-2029;
- ✓ 30 okt Technische avond Begroting 2026-2029;
- ✓ 12 nov Raadsvergadering Begroting 2026-2029.

Toekomstagenda Asten 2030 / Vitale democratie
Een duurzaam gezonde financiële begroting is voorwaardelijk om de maatschappelijke opgaven uit de Toekomstagenda Asten 2030 te kunnen realiseren.
De totstandkoming van de Kadernota 2026 vanuit de uitkomsten van het gelopen proces Asten in balans is geheel conform onze principes vanuit vitale democratie en het Astens manifest waarin we samen mét Asten en onze partners deze ingewikkelde opgave aanpakken.

Juridische context
N.v.t.

Financiële toelichting
In paragraaf 3 van de Kadernota 2025 is de samenvattende financiële tabel opgenomen van de meerjarenbegroting 2026-2029.

Communicatie
Veel gemeenten in Nederland worstelen met hun begroting, we zijn niet de enige. Wat ons als Asten enorm helpt is dat wij het gewend zijn om dit soort opgaven samen te doen, geheel volgens onze Vitale democratie en Astens manifest. Samen mét elkaar, buiten en binnen, komen de oplossingen tot stand en betrekken we de denkkracht van ons allemaal erbij. Dat geeft ons een enorme voorsprong, en dat helpt, ook als de opgave lastig is.

Communicatie in dit proces is dan ook van groot belang, zowel intern als extern. We blijven hier veel aandacht aan besteden, zeker ook in deze fase waarin de impact van keuzes duidelijk wordt.

Bijlage(n)/ter inzage

	Naam	**Document nummer**
1.	Raadsbesluit	2024170882
2.	Kadernota 2026	2024174409
3.	Resultaat Asten in balans 2025 (opleverdocument)	2024175196
4.	Participatiebijlage Asten in balans 2025	2024173806

RAADSBESLUIT

Onderwerp:	Dagtekening:
Kadernota 2026	1 juli 2025

De raad van de gemeente Asten;

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 10 juni 2025.

gehoord het advies van de raad uit de vergadering van 24 juni 2025,

besluit:

1. akkoord te gaan met de Kadernota 2026.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Asten van 1 juli 2025.

De raad voornoemd,
griffier,
mr. M.B.W. van Erp-Sonnemans

voorzitter,
A.A.H.C.M. van Extel-van Katwijk